

2013-04-30

Socialnämnden

HANDLINGSPLAN FÖR FAMILJEFRID

Bakgrund

Sveriges regering och riksdag har under de senaste åren aktivt arbetat för att stödet till brottsoffer och då särskilt kvinnor utsatta för våld ska förbättras. Genom lagändringar har kommunernas ansvar för dessa grupper stärkts. Socialtjänstlagens 5:e kapitel 11 § har sedan 2007-07-01 följande lydelse:

”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.”

Problembeskrivning

En våldsutsatt person har ofta länge levt i en relation med hot, kränkningar och ständig rädsla och beredskap. Ibland har det även förekommit fysiskt våld såsom slag och sparkar. De barn som lever i familjen har även de påverkats av våldsverkarens humörsvängningar. Att ta sig ur ett sådant förhållande är svårt. Ofta har kontrollen i förhållandet gjort att den våldsutsattas kontaktnät reducerats kraftigt och partners åsikter och kommentarer får större tyngd i denna ensamhet. Självförtroendet är i botten och personen ger ofta sig själv skulden för allt som går fel. Beroendet till våldsverkaren är ofta stort och den våldsutsatte är osäker på hur han/hon ska klara sig på egna ben. Vid ett uppbrott är ofta oron och osäkerheten stor, många personer går tillbaka till förhållandet flera gånger innan uppbrottet blir definitivt. Ibland kan det vara rädsla som försvårar separationen, kanske dödshot eller hot om att ta barnen har förekommit?

I alla dessa fall är en smidig hantering av ärendet och ett trevligt bemötande till stor hjälp. I annat fall riskerar personen att gå tillbaka till förhållandet på grund av att han/hon inte orkar med all byråkrati. Varje liten motgång och varje uppskjutet beslut är en stor påfrestning för en redan instabil person.

Var medveten om att det finns olika typer av våld!

Fysiskt våld- Knuffar, örfilar, luggningar, skakningar, sparkar, knytnävslag och stryptag mm.

Psykiskt våld- Kränkningar, hot, förlöjligande, begränsningar av livsutrymmet.

Sexuellt våld- Innefattar alla sexuella handlingar som inte känns okej för partnern. Många personer går med på/ lockas med sex för att lugna sin partner eller för att få stopp på våldet.

Materiellt våld- Då en person förstör ägodelar eller slår sönder föremål (tex. kastar porslin, slår i väggar, förstör mobiltelefonen) i syfte att skrämja och begränsa sin partner.

Ekonomiskt våld- Då endast en person i förhållandet har ekonomisk kontroll. Tex. portionerar ut pengar, har ensam tillgång till bankkonton osv.

Latent våld- Att leva i en ständig beredskap på att något hemskt kan hända

Aktuell situation

Medverkan

2008 bildade Gislaveds kommun tillsammans med kommunerna Vaggeryd, Gnosjö och Värnamo Medverkan -Familjefrid i GGVV, en gemensam familjefridsverksamhet.

Medverkans huvudsakliga uppgift är att vara ett komplement till socialtjänsten och bedriva stödsamtal för våldsutsatta, barn som bevittnat våld och förövare. Medverkan kan också bistå med bla. riskbedömningar och konsultation för yrkesverksamma som stöter på problematiken. Vid tillräckligt antal deltagare bedriver Medverkan stödgrupper för kvinnor, män och barn som bevittnat våld samt individuella barnsamtal enligt Trappanmodellen.

Medverkan arbetar med vidareutveckling och fortbildning inom området våld i nära relationer, detta utvecklingsarbete sker i enlighet med socialstyrelsens handbok "VÅLD".

Det finns både informationsmaterial och en del utbildningsmaterial från Medverkan.

Medverkan leds av en styrgrupp bestående av GGVV-kommunernas IFO-chefer som sammanträder med personalen i Medverkan ca 4 ggr/år.

IFO- avdelningsområden

Enheten för försörjningsstöd har det primära ansvaret för mottagning av ärenden rörande familjefrid. Arbetet innefattar prövning om rätt till försörjningsstöd, hjälp till annat boende eller skyddat boende, stöd i att kontakta polis, sjukvård och andra myndigheter, aktualisering till andra enheter inom avdelningen genom skriftlig orosanmälan, samt stöd och bemötande i den akuta krissituationen och hjälp att kontakta Medverkan.

Enheten för vuxenstöd är ansvarig för utredning av och stöd till alla personer som är utsatta för våld i nära relation.

Arbetet innefattar utredning enligt SoL, hjälp med fortsatta eller längre stöd- och behandlingsinsatser inom den egna öppenvården eller Medverkan, hjälp till den enskilde att få kontakt med andra vårdgivare, fortsatt hjälp till skyddat boende eller vistelse utanför det egna hemmet, samt att utreda och bedöma andra eventuella vårdbehov som uppmärksammats.

Enheten för barn- och familjestöd ansvarar för utredning och stöd till barn och ungdomar under 18 år som bevittnat våld. Föräldrar som utsatts för våld i nära relation aktualiseras genom skriftlig orosanmälan till enheten för vuxenstöd.

I arbetsuppgifterna ingår att utreda och bedöma barn och ungdomars behov då de utsatts för våld eller blivit vittne till våld i det egna hemmet. Utredning och bedömning av barns behov av skydd, då deras förälder har utsatts för våld. Hjälp till skyddsboende för personer med barn, samt att utreda och bedöma andra eventuella vårdbehov som uppmärksammats.

Familjerätten ansvarar för råd, stöd, samarbetsamtal och utredningsarbete avseende frågor rörande vårdnad, boende och umgänge i de familjer där våld förekommit.

Öppenvården ansvarar för stödinsatser och behandling för barn och ungdomar som bevittnat våld eller utsatts för våld.

Chefer och handläggare inom myndighetsutövningen har kompetens och erfarenhet av att arbeta med familjefridsfrågor. Det åligger ansvariga chefer att tillse att personalen har tid och förutsättningar att arbeta med familjefridsärenden.

Inom öppenvården finns möjligheter att erbjuda individuell behandling för brottsoffer och familjefridsärenden. Vid behov kan även gruppverksamhet startas.

Inom IFO finns en grupp för att följa upp och förbättra arbetet med familjefridsärenden. IFO-chefen är ansvarig för att sammankalla och leda gruppen. Gruppen ska träffas minst två gånger per år. Övriga medlemmar i gruppen är en eller två handläggare från varje enhet med särskilt ansvar för dessa frågor, på enheter med myndighetsutövning de som arbetar med mottagning. Vid behov bjuds andra myndigheter och organisationer in till mötet, till exempel polis, sjukvård, kvinnojour och Medverkan.

Ansvarsfördelning personal

IFO-chef

- övergripande ansvar för frågor rörande familjefridsärenden inom individ- och familjeomsorgen
- sammankallande i arbetsgruppen för familjefridsärenden
- kontaktperson för äldre- och handikappomsorgen i frågor rörande familjefridsärenden
- deltar i styrgruppen för Medverkan inom GGVV-området
- ansvar för att årligen se över och revidera denna handlingsplan.

Enhetschef

- övergripande ansvar för frågor rörande familjefridsärenden inom sitt arbetsområde
- deltagare i arbetsgruppen för familjefridsärenden
- ansvar för kompetensutveckling och utveckling av arbetsmetoder inom sitt område

Handläggare med särskilt ansvar för familjefridsärenden

- ansvar för att skaffa och upprätthålla kompetens inom området
- deltagare i arbetsgruppen för familjefridsärenden
- stöd och information till kollegor i deras arbete med målgruppen

Handläggare

- ansvar för att skaffa och upprätthålla kompetens inom området
- vara delaktig i att utveckla bra metoder och samarbete inom området

Behandlare

- ansvar för att skaffa och upprätthålla kompetens inom området
- vara delaktig i att utveckla bra behandlingsmetoder för målgruppen

Utbildning och kompetens

- De anställda inom IFO har deltagit vid de utbildningstimmar som Medverkan erbjuder.
- Handläggarna med särskilt ansvar för familjefridsärenden deltar vid samverkansmötena mellan Medverkan, socialtjänsten i GGVV, polis, kvinnojourer och landsting som hålls 2 ggr/år. Dessa möten hålls av inbjudande verksamhet för att de olika yrkesgrupperna ska få insyn i varandras arbete.
- De anställda ska lämplig grundutbildning för att arbeta med familjefrid och Handläggarna med särskilt ansvar för familjefridsärenden ska fördjupad utbildning

Mål för arbetet

Samverkansmål

- Genom samarbete ska vi skapa en organisation inom avdelningen som har kunskap, kompetens och erfarenhet av att arbeta med familjefridsärenden. IFO:s ledningsgrupp är ansvarig för att kompetensen upprätthålls.
- Genom samarbete med andra myndigheter, polis, landsting, kommuner och organisationer ska Gislaved upprätthålla ett nätverk som äger nödvändiga kunskaper och möjligheter att hjälpa brottsoffer och familjefridsärenden. Detta nätverk ska träffas 2ggr/år och innebär både erfarenhetsutbyte och utbildning. Sammankallande är kommunen/verksamheten som håller i mötet enligt en uppjord turordning.
- Socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer ska ske i samarbete med familjefridsverksamheten Medverkan i GGVV. Det åligger Medverkan och socialsekreterarna att samverka på bästa sätt för att ge klienten maximalt stöd. En gång per årutvärderas samarbetet muntligt. Medverkan sänder även ut en enkät om samarbetet en gång/år.
- Personalen ska samverka internt vid behov tex. då barn är inblandade och enheten för barn- och familjestöd kopplas in. Likaså vid missbruksärenden då enheten för vuxenstöd behövs. Detta samarbete utvärderas muntligt två gånger per år då arbetsgruppen för kvinnofridsärenden träffas.
- Gislaveds socialförvaltning ska inom sin organisation kunna erbjuda behandling och stöd till familjefridsärenden, genom den egna öppenvården, Medverkan eller andra insatser. I de fall detta inte fungerar ska berörd personal omedelbart informera IFO-chefen om detta. Denna ska då i största möjliga mån se till att annat stöd erbjuds.

- Styrgruppen bestående av IFO-cheferna i GGVV-kommunerna ska sammanträda minst 3 ggr/år för att möjliggöra att kommunerna håller en gemensam familjefridslinje.

Informationsmål

- Genom kommunens hemsida ska man enkelt kunna klicka sig fram till IFO och Medverkan. Texten där ska hållas aktuell, detta ansvarar IFO-chefen för. Medverkan har ansvar för att sprida sina broschyrer och för texten på hemsidan angående Medverkan. Medverkans broschyrer finns på de vanligast förekommande språken.
- Hela socialförvaltningen ska ha kännedom om denna handlingsplan. Detta är IFO-chefens ansvar.

Statistikmål

- Socialtjänsten i Gislaved ska föra statistik på antal våldsutsatta kvinnor, våldsutsatta män, barn som bevittnat våld, män som förövare och kvinnor som förövare. För att kunna jämföras med övrig statistik och undvika dubbla markeringar ska initialer och födelseår antecknas. Statistiken ska sammanställas efter varje års slut.
- Statistik ska även föras på hur många vuxna och hur många barn som genom socialtjänsten har placerats i skyddat boende och var. Statistiken ska sammanställas efter varje års slut.

Utbildningsmål

- De familjefridsärenden som kontaktar individ- och familjeomsorgen ska få snabb, korrekt och professionell hjälp. För att upprätthålla en hög nivå krävs regelbunden utbildning ämnet. Medverkan ska 1 ggr/år besöka de olika arbetsgrupperna för uppdatering inom området. Enhetscheferna ansvarar för denna inbjudan.
- 6-7 socialsekreterare vid individ- och familjeomsorgen ska ha särskild kompetens och vara ett kunskapsstöd för sina medarbetare. Denna kompetens ska ske genom inläsning av det kunskapsmaterial som finns på socialkontoret samt via Medverkans fortbildning för kontaktpersoner. Medverkan bjuder in till denna utbildning.
- All personal inom äldreomsorgen ska senast december 2013 ha utbildas i ämnet våld i nära relation. Det är önskvärt att all personal går Medverkans utbildning, men om detta inte är möjligt ska minst två personer i varje arbetsgrupp gå utbildningen och sedan delge sina arbetskamrater informationen. Det är socialchefens ansvar att denna utbildning genomförs.
- Nyanställda utbildas inom ämnet genom inläsning av det material som finns på socialtjänsten. Det är IFO-chefens och enhetschefernas ansvar att gå igenom de rutiner som tillämpas vid dessa ärenden tillsammans med den nyanställda.
- I de fall kurser och föreläsningstillfällen i ämnet våld i nära relation, hedersvåld eller våld i samkönade förhållanden erbjuds i kommunen eller närliggande kommuner deltar så många av de anställda som möjligt.

- All personal ska ta del av ett kunskapsmaterial, listan finns tillgänglig för all personal och uppdateras årligen.

Barnperspektiv

”Det är alltid en svår upplevelse för ett barn att se eller höra en närstående bli hotad och utsatt för våld, liksom omvänt om den närstående är den som hotar eller utövar våld. Barn som växer upp i hem där våld förekommer riskerar inte bara att påverkas av att bevittna våld som begås av eller mot en närstående vuxen person, utan också att själva drabbas av våld och andra övergrepp. Tryggheten och tilliten kan rubbas i förhållande till föräldrar och andra vuxna. När barnet bevittnar våld mot en närstående, av en närstående, blir barnet känslomässigt övergivet och skyddslöst. Vare sig den som är våldsam och skrämmande eller den som är hotad, slagen och skrämmd kan ge barnet tröst och trygghet. Barnet kan också påverkas negativt inom en rad olika utvecklingsområden, på både kort och lång sikt. Att växa upp i en familj där det förekommer våld innebär inte bara att bevittna våld, utan också att uppleva att livet begränsas av makt, hot, övergrepp och förtryck, som begränsar barnets möjligheter att handla, tänka och känna.”

Ur socialstyrelsens handbok Våld 2011, sid.108

Barns säkerhet och trygghet ska alltid komma först i arbetet med våld i nära relationer. En våldsutsatts önskemål får inte gå före eventuella barns välbefinnande. I samtal med en våldsutsatt ska frågan alltid ställas om det finns barn med i bilden och vad detta i så fall tros ha hört och sett av våldet. En bedömning gällande barnets behov av skydd ska göras skyndsamt. Barnet ska bemötas som en egen individ så snart åldern tillåter det. Tala till barnet, förklara vad som händer, fråga om dess åsikter.

Barn som bevittnat våld bör alltid erbjudas behandling. För att kunna göra detta gäller det att ha föräldrarnas godkännande, därför är det viktigt att lägga gott om tid på att förklara vikten av att barnet får bearbeta sina upplevelser. I svåra fall ska kontakt tas med BUP.

Barn i skyddat boende har rätt till skolgång. Det är hemkommunens ansvar att göra detta möjligt.

Behandling/ Stödsamtal

Inom öppenvården finns möjligheter till individuell behandling och gruppverksamhet vid behov.

Medverkan erbjuder individuella stödsamtal för män, kvinnor och barn. Barnen behandlas enligt Trappanmodellen och pågår 6-8 ggr. Grupper för både män, kvinnor och barn finns i mån av tillräckligt antal deltagare. Ring Medverkan och hör efter vid intresse.

Vid allvarlig traumatisering eller suicidtankar ska kontakt tas med BUP eller psykiatrin.

Utsatta grupper

Det är viktigt att alla kvinnor och män som utsätts för hot eller våld i nära relationer, oavsett livssituation, får det stöd och den hjälp de behöver. Vissa grupper är särskilt utsatta eller sårbara, eller har en problematik som skiljer sig från övriga.

Personer med funktionshinder

En funktionshindrad person är i många fall beroende av sin partner eller andra närstående för att klara sig i vardagen. Detta ger möjlighet för förövaren att använda funktionshindret för att förnedra den utsatta, tex. genom att strunta i att ge den utsatta mat eller medicin. Förståndshandikappad person kan bli utnyttjad till att ställa upp på tex. sexuella aktiviteter för att personen har svårt att säga nej.

Äldre personer

Den utsatthet som kan drabba personer med ett handikapp kan även bli ett problem för en person som på grund av åldersjukdomar behöver extra hjälp från sin partner. Det kan också vara så att sjukdom gör en tidigare trevlig person aggressiv och våldsam, något som omgivningen kan ha svårt att ta till sig. För många äldre är det oerhört svårt att berätta om hur situationen har förändrats. Även om de vet att det dåliga beteendet ingår i en sjukdomsbild är det svårt och sorgligt att acceptera förändringen hos partnern.

Hedersrelaterat våld

När våld och påtryckningar utövas av fler än en person och inte längre är en fråga mellan de sammanboende parterna kan det vara hedersrelaterat. Hedersvåld kan innebära begränsningar på livsutrymmet, vilka vänner som godkänns eller vilka fritidsaktiviteter som accepteras. Det är dock viktigt att vara medveten om att våld mellan partners förekommer i alla länder och religioner utan att behöva ha med heder att göra.

Om tolk behöver användas bör detta vara en telefontolk. Lämna inte ut den våldsutsattas uppgifter, låt istället honom/henne avgöra om han/hon känner igen tolkens namn.

Kontakta gärna Medverkans personal som genom frågor i en hedersmanual kan ringa in mer exakt hur problemet ser ut. Personer som utsätts för hedersbrott ska alltid betraktas som högriskklinter!

HBTQ-personer (homo,bi, trans och queerpersoner)

Det går inte att ta för givet att en kvinna som söker hjälp nödvändigtvis lever ihop med en man eller viceversa. En omtänksam väninna som vill följa med på alla möten kan visa sig vara en partner. Var öppen för alla konstellationer och fråga gärna i termen partner. Våldet i HBTQ-relationer ser ut som i heterosexuella relationer, där en person kontrollerar och begränsar den andra. Även HBTQ-personer kan vara utsatta för hedersvåld!

Personer i missbruk

I mötet med missbrukande personer kan man nästan alltid förutsätta att våld förekommit. Framförallt missbrukande kvinnor lever ett mycket utsatt liv där de ständigt riskerar att utnyttjas och misshandlas. I mötet med missbrukande personer bör man ha detta i tankarna, samtidigt som det är långt ifrån säkert att våldet är personens mest primära problem. Ta noga reda på vad den utsatta vill ha hjälp med!

Personer utan PUT och gömda personer

Dessa personer ska bemötas på samma sätt och få samma stöd som alla andra personer.

Uppföljning och utvärdering av nämndens verksamhet

- Mål avseende personalens kompetens ska följas upp varje år genom kontroll av att de utbildningar som angivits i målen har genomförts. En förfrågan görs till personalen om de har kunskap om och tagit del av det kunskapsmaterial som finns i kommunen, samt denna handlingsplan. IFO-chefen ansvarar för detta.
- I gruppen som finns inom IFO för att följa upp och förbättra arbetet med kvinnofridsärenden diskuteras 2 gånger/år hur samarbetet fungerar internt samt med Medverkan och övriga samverkanspartners. IFO-chefen går vidare med det som behöver åtgärdas.
- Kvinnojourernas arbete och samarbetet med dem ska utvärderas en gång/år. Detta sker genom ett möte mellan socialnämndens representant och en representant från kvinnojouren, samt genom genomgång av jourernas verksamhetsberättelse. Medverkan ansvarar för detta.
- Den statistik som samlats in under året sammanförs efter årets slut. IFO-chefen ansvarar för detta.
- Denna handlingsplan ska revideras och informeras om varje år. Ansvarig för detta är IFO-chefen.